

УДК 351

Василь АНДРЕЄВ

кандидат наук з державного управління, Голова Профспілки працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України (Київ, Україна), e-mail: vasy_l_andreyev@ukr.net

ORCID: 0000-0002-6206-7740

Бібліографічний опис статті: Андреев, В. (2023). Загальні теоретичні засади публічно-службових відносин в процесі реалізації публічної влади: історіографія проблеми. *Публічне управління та місцеве самоврядування*, 4, 3–8, doi: <https://doi.org/10.32782/2414-4436/2023-4-1>

ЗАГАЛЬНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНО-СЛУЖБОВИХ ВІДНОСИН В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ

Автором досліджено аналіз історіографії публічно-службових відносин, розглядаючи етапи їх розвитку та теоретичні основи в контексті функціонування публічної влади. Автор визначає основні чинники, що впливали на розвиток даного процесу, з метою визначення сутності та змін, які відбулися в сучасних системах публічно-службового управління. Дослідження ретельно аналізує історіографію публічно – службових відносин з метою визначення ключових етапів їх розвитку та розкриття основних теоретичних засад, які лягли в основу функціонування публічної влади. Проаналізовані фактори, що впливають на еволюцію цього складного явища, з метою глибокого розуміння його сутності та трансформацій у сучасних публічно-службових системах. Результати дослідження можуть висвітлити не тільки минуле, а й визначити перспективи розвитку ефективної системи управління в публічному секторі. Проведено глибокий аналіз історіографії публічно-службових відносин з метою визначення ключових етапів їх розвитку та висвітлення основних теоретичних засад у функціонування публічної влади. Досліджено та визначені фактори, що визначають еволюцію даного явища, з метою уточнення сутності та визначення трансформацій в сучасних публічно-службових системах. Обґрунтовано, що вони можуть послужити основою для подальших досліджень в галузі управлінської теорії та розробки стратегій управління в публічному секторі.

Ключові слова: публічно-службові відносини, історіографія, публічна влада, управління, державна служба, політичні фактори, економічний вплив.

Vasyl ANDREEV

Candidate of Sciences in Public Administration, Chairman of the Trade Union of Construction and Construction Materials Industry Workers of Ukraine (Kyiv, Ukraine), e-mail: vasy_l_andreyev@ukr.net

ORCID: 0000-0002-6206-7740

To cite this article: Andreev, V. (2023). Zahalni teoretychni zasady publichno-sluzhbovykh vidnosyn v protsesi realizatsii publichnoi vlady: istoriografiiya problemy [General theoretical basis of public service relations in the process of implementation of public power: historiography of the problem]. *Public Administration and Local Government*, 4, 3–8, doi: <https://doi.org/10.32782/2414-4436/2023-4-1>

GENERAL THEORETICAL BASIS OF PUBLIC SERVICE RELATIONS IN THE PROCESS OF IMPLEMENTATION OF PUBLIC POWER: HISTORIOGRAPHY OF THE PROBLEM

The author investigated the analysis of the historiography of public-service relations, considering the stages of their development and theoretical foundations in the context of the functioning of public power. The author defines the main factors that influenced the development of this process in order to determine the essence and changes that have taken place in modern systems of public service management. The study carefully analyzes the historiography of public-service relations in order to determine the key stages of their development and reveal the main theoretical foundations that formed the basis of the functioning of public power. Factors affecting the evolution of this complex phenomenon are analyzed in order to gain a deep understanding of its essence and transformations in modern public service systems. The results of the study can illuminate not only the past, but also determine the prospects for the development of an effective management system in the public sector. An in-depth analysis of the historiography of public-service relations was carried out in order to determine the key stages of their development and highlight the main theoretical foundations in the functioning of public power. Factors determining the evolution of this phenomenon were investigated and determined, with the aim of clarifying the essence and determining transformations in modern public service systems. It is substantiated that they can serve as a basis for further research in the field of management theory and the development of management strategies in the public sector.

Key words: public service relations, historiography, public power, management, civil service, political factors, economic influence.

Постановка проблеми. Основною проблемою публічно-службових відносин є необхідність адаптації та вдосконалення систем управління під впливом змін в сучасному суспільстві. Проблема полягає в тому, як ефективно публічна влада може відповідати на технологічні новації, вимоги громадськості та забезпечувати прозорість та взаємодію з громадськістю. Вирішення цієї проблеми та адаптація до нових викликів стають критичними завданнями для створення стійкої та ефективної системи публічного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти публічно-службових відносин в процесі реалізації публічної влади: історіографія проблеми досліджували такі науковці, як: Є. Іванов, В. Малиновський, Ю. Пайда, О. Решота, І. Черняхівич, С. Серьогін, Н. Липовська, Є. Бородін та інші.

Мета статті. Метою статті є аналіз історіографії публічно-службових відносин для визначення ключових етапів їх розвитку та розкриття основних теоретичних засад у реалізації публічної влади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічна влада є необхідним елементом будь-якого суспільства, відповідаючи за управління, регулювання та забезпечення благополуччя громадян. Це складна система органів та структур, яка визначає, як суспільство функціонує та взаємодіє.

Важливо розглянути загальні теоретичні засади публічно-службових відносин в процесі реалізації публічної влади.

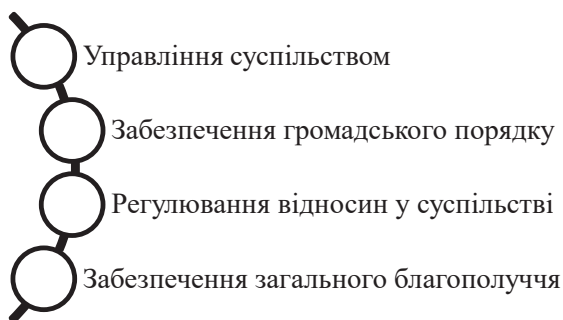

Рис 1. Функції та ролі публічної влади у суспільстві

складено та узагальнено автором (Малиновський, 2018, с.312).

Доречно наголосити, що управління суспільством виконує ключову функцію управління суспільством. Воно охоплює прийняття рішень, введення політик та програм, спрямованих на розвиток та забезпечення благополуччя грома-

дян. Урядові органи, агентства та інші структури діють в рамках визначених законами повноважень для забезпечення ефективного управління ресурсами та послугами.

Крім цього, забезпечення громадського порядку відповідає за збереження порядку та забезпечення безпеки громадян. Це включає в себе роботу правоохоронних органів, прийняття законів та політик для запобігання злочинам і забезпечення правопорядку.

Слід зазначити, що регулювання відносин у суспільстві встановлює правила і стандарти, які регулюють взаємодію між різними суб'єктами суспільства. Це може включати в себе економічні відносини, соціальні програми, охорону навколишнього середовища та інші сфери життя. Забезпечення загального благополуччя є одним з основних ролей публічної влади і створення умов для загального благополуччя суспільства. Це включає в себе розробку ефективних систем охорони здоров'я, освіти, інфраструктури та соціального захисту, щоб забезпечити високий рівень якості життя для громадян.

Отже, усі ці аспекти взаємодіють між собою, створюючи комплексну систему, яка спрямована на досягнення загальних цілей суспільства і задоволення потреб громадян.

Необхідно відмітити думку вченого Є. Іванова, який вважає, що публічно-службові відносини визначають сучасний ландшафт взаємодії між органами влади, публічними службовцями та громадянами. Основна мета цих відносин полягає в забезпеченні ефективного управління, задоволенні потреб громадян та досягненні загальних цілей суспільства. Варто розглянути більш детально основні аспекти цього взаємодії:

– **взаєморозуміння:** публічно-службові відносини базуються на взаєморозумінні між всіма учасниками. Це означає чітке сприйняття ролей та обов'язків кожної сторони, а також розуміння цілей і цінностей інших;

– **довіра:** є ключовим елементом успішних відносин. Громадяни повинні довіряти публічним службовцям та органам влади, щоб вони ефективно виконували свої обов'язки;

– **співпраця:** ефективність владних структур визначається рівнем співпраці між органами влади, публічними службовцями та громадянами. Взаємодія створює позитивний вплив на реалізацію проектів та програм;

– **задоволення потреб громадян:** головною метою публічно-службових відносин є задоволення потреб та очікувань громадян. Вони мають сприяти покращенню якості життя та забезпеченню добробуту суспільства;

– *відкритість та прозорість*: важливий аспект взаємодії полягає в відкритості та прозорості дій органів влади. Громадяни повинні мати доступ до інформації та рішень, що стосуються їхнього життя та суспільства в цілому (Іванов, 2021).

Отже, публічно-службові відносини визначають якість взаємодії між усіма учасниками суспільства, сприяючи його стабільності, розвитку та процвітання.

Доречно зазначити думку вченого О. Решота (Решота, 2020), що зважаючи на складність та важливість публічних служб, принципи, які керують відносинами публічних службовців, є крайньою мірою важливими для створення ефективної та справедливої адміністративної системи. Один із ключових фундаментальних принципів, який лежить в основі цієї системи – це принцип законності та справедливості.

Слід розглянути ці принципи більш детально та визначимо їхню роль у забезпеченні стабільності, довіри громадян та розвитку суспільства.

Таким чином, наголошено на важливості принципів законності та справедливості у функціонуванні публічної служби. Законність гарантує виконання всіх чинних норм і правил, захист прав громадян та відсутність корупції. Справедливість вимагає об'єктивності, рівності та відповідальності. Відповідальність, як основний аспект, забезпечує персональну та колективну відповідальність за дії публічних службовців. Професіоналізм, включаючи підвищення кваліфікації та дотримання етичних стандартів, сприяє стабільності та довірі до публічної адміністрації. Виконання цих принципів є необхідною передумовою для побудови справедливого, ефективного та довірливого суспільства.

У наукових розробках вченого Ю. Пайда (Пайда, 2021), який стверджує, що публічна служба грає ключову роль у формуванні та реалізації важливих рішень, питання відкритості та прозорості стають необхідними складовими для забезпечення ефективного та демократичного управління. Відкритість та прозорість в публічно-службових відносинах є основними принципами, які сприяють взаєморозумінню між владними органами та громадянами, а також визначають рівень довіри до державних структур.

Крім цього, ці принципи передбачають надання громадянам можливості бути інформованими про прийняття рішень, функціонування державних органів та їхні дії. Вони створюють механізми для включення громадськості у формування політики, сприяючи тим самим створенню відкритого та взаємо дійсного суспільства.

Варто детальніше розглянути, чому відкритість та прозорість є важливими аспектами публічно-службових відносин:

– *відкритість та прозорість в публічно-службових відносинах*: визначає необхідність створення умов для відкритого доступу до інформації, процесів та рішень, прийнятих публічними службовцями. Основна мета полягає в тому, щоб громадяни мали можливість бути в курсі діяльності уряду, адміністрації та інших публічних організацій;

– *доступ до інформації*: передбачає активне забезпечення доступу громадян до інформації про діяльність публічних служб та прийняті рішення. Це може включати публікації звітів, відомостей про бюджет, статистики та іншої важливої інформації, яка стосується роботи публічних організацій;

Таблиця 1

Принципи публічно – службових відносин: законність та справедливість

Принцип	Законність	Справедливість	Відповідальність	Професіоналізм
Виконання законів	дотримання всіх чинних законів та нормативів	забезпечення, щоб дії не порушували прав громадян	відповідальність за свої дії та їхні наслідки	постійне підвищення кваліфікації
Захист прав громадян	гарантування, що дії службовців не порушують прав громадян	об'єктивність та рівність в роботі	відповідальність за дії на рівні організації і як індивідуума	дотримання норм етики та непорушності
Об'єктивність та рівність	діяти об'єктивно та рівно без дискримінації	відсутність корупції	колективна та персональна відповідальність за рішення та дії	дотримання вимог професійної етики і норм
Відсутність корупції	діяти в інтересах громадян, уникати корупції	врахування інтересів громадян у рішеннях	відмова від корупційних практик та впливу	слідування високим стандартам моральності та непорушності.

Складено та узагальнено на основі аналізу джерела.

– *участь громадськості*: прозорість також передбачає включення громадськості у процеси прийняття рішень. Відкриті обговорення, консультації та можливість подачі пропозицій громадянам створюють ефективний механізм для врахування різноманітних поглядів та потреб;

– *відповідальність перед громадськістю*: прозорість включає в себе визнання відповідальності перед громадськістю за прийняті рішення та їхні наслідки. Це може виявитися через публічне звітування, роз'яснення рішень та готовність приймати конструктивну критику;

– *захист від корупції*: відкритість є ефективним інструментом у запобіганні корупції. Доступ до інформації про фінансові операції, угоди та призначення може допомогти у виявленні та запобіганні нечесним практикам (Публічна...).

Отже, відкритість та прозорість в публічно-службових відносинах створюють основу для довіри громадян до владних структур, сприяють ефективній демократії та сприяють побудові відкритого та взаємо дійсного суспільства.

Доречно наголосити, що принцип ефективності є однією із важливих складових системи публічного управління та публічних служб. Ефективність передбачає досягнення максимально можливих результатів та виконання поставлених завдань з найбільшою вигодою для громадян та суспільства в цілому. Це означає, що публічні служби повинні працювати

таким чином, щоб максимізувати свій внесок у досягненні стратегічних цілей та завдань. Крім того, включає в себе розумне та ефективно використання ресурсів, які надаються публічними установами. Це передбачає оптимізацію бюджету, врахування соціальних та економічних аспектів та пошук інноваційних методів виконання завдань.

Вимагає наявності чіткого стратегічного плану, який визначає мети та завдання публічної служби, а також шляхи досягнення цих цілей. Стратегічне планування дозволяє раціонально розподіляти ресурси та фокусуватися на пріоритетах. Ефективність не є статичним поняттям, і вона вимагає постійного удосконалення та адаптації до змін у суспільстві та технологічних інновацій. Постійне вдосконалення процесів та методів роботи сприяє підвищенню продуктивності та досягненню кращих результатів (Серьогін та ін., 2019).

Отже, принцип ефективності є основою для забезпечення того, що публічні служби відповідають потребам громадян та суспільства, оптимально використовуючи наявні ресурси та досягаючи високих стандартів якості у виконанні своїх функцій.

Варто розглянути основні періоди та етапи в історії розвитку публічно-службових відносин.

Окремо необхідно відмітити думку вченого І. Черняховича (Черняхович, 2019), який вва-

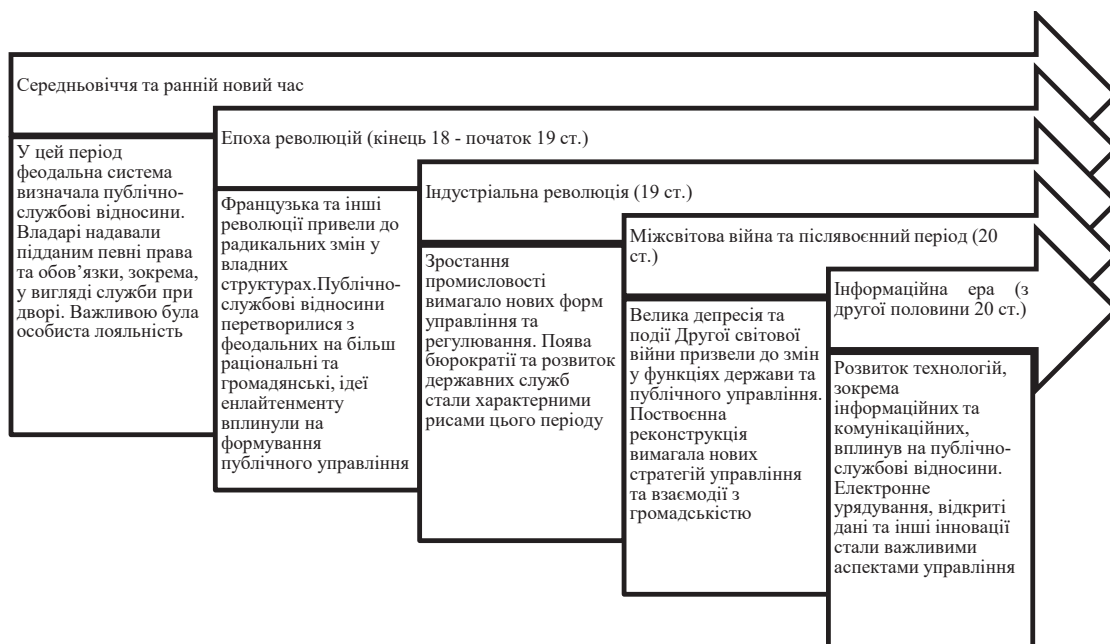

Рис. 2. Розвиток публічно-службових відносин на різних етапах історії

складено та розроблено автором (Серьогін та ін., 2019).

жає, що історіографія проблеми публічно-службових відносин насамперед вивчає різні підходи та точки зору, які вчені висунули для аналізу та розуміння цього явища. Відзначаються різні періоди та етапи в історії розвитку публічно-службових відносин, кожен з яких відзначається своєю специфікою та важливими подіями.

Отже, кожен з цих періодів має свою специфіку та впливає на формування публічно-службових відносин. Вивчення цих етапів допомагає зрозуміти, як вони взаємодіяли з суспільством, економікою та політикою у якому ми спостерігаємо за роботою публічної влади сьогодні.

1. Формування системи публічної влади:

– *політичні фактори*: аналізується вплив політичних систем, форм влади та політичних реформ на формування публічної влади. Це може включати періоди монархічного або демократичного управління, конституційні зміни та розвиток парламентаризму;

– *економічні фактори*: вивчається роль економічних умов та систем у формуванні публічної влади. Наприклад, перехід від феодальної до індустріальної економіки може вплинути на розподіл влади та структуру публічних служб;

– *соціокультурні фактори*: аналіз культурних та соціальних аспектів, що впливають на сприйняття публічної влади. Наприклад, релігійні вірування, цінності суспільства та культурні традиції можуть визначати сприйняття та легітимність владних структур.

2. Розгляд публічно-службових практик:

– *зміни в часі*: аналізується, які трансформації відбувалися в публічних службах протягом різних історичних періодів. Це може включати реформи у системі найму, зміни в системах нагородження, адаптацію до нових викликів суспільства;

– *вдосконалення*: досліджується, як практики управління та публічної служби піддаються вдосконаленню відповідно до сучасних вимог та стандартів. Це може включати в себе

впровадження ефективних технологій, методів оцінки результативності та забезпечення прозорості в діяльності публічних органів.

Такий підхід дозволяє вивчати історію публічно-службових відносин у комплексі, розглядаючи їхнє формування під впливом політичних, економічних та культурних факторів, а також аналізуючи динаміку змін у практиках управління протягом часу.

Отже, в ході дослідження загальних теоретичних засад публічно-службових відносин у контексті реалізації публічної влади, ми розглядали історіографію цієї проблеми. Аналізуючи політичні, економічні та соціокультурні фактори, ми визначили ключові аспекти формування системи публічної влади. Дослідження змін в часі та вдосконалення публічно-службових практик підкреслило важливість адаптації до сучасних викликів та пошук ефективних стратегій управління

Висновок. Проаналізувавши вищезазначене, можна зробити висновок, що система публічної влади та служб є результатом історичних перетворень, де політичні, економічні та соціокультурні фактори відігравали важливу роль у формуванні їх структури та функцій. Історичний контекст вказує на те, що публічно-службові відносини виявляються динамічним елементом, який неперервно еволюціонує та адаптується під впливом нових викликів суспільства. Розгляд практик управління показує, що вдосконалення та адаптація є важливими елементами розвитку публічних служб. Технологічні нововведення, зміни в системах найму та оцінки ефективності відображають пошук оптимальних стратегій управління.

Таким чином, аналіз історії публічно-службових відносин допомагає нам не лише розуміти минуле, але і визначати напрямки для майбутнього. У цьому контексті, інтеграція історичних уроків та сучасних викликів визначає стабільність та ефективність систем управління у сучасному світі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іванов Є. В. Історія зародження та розвитку державної служби Україні в контексті викликів сьогодення. *Теорія та історія публічного управління*. № 2, 2021р. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/4.pf.
2. Малиновський В. Я. Публічна служба в Україні: підручник. Київ: Видавничий дім "Кондор", 2018 р. С. 312.
3. Пайда Ю. Ю. Сутність та специфіка співвідношення органів публічної адміністрації з іншими галузями права. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. № 1, 2021 р. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/14.pdf.
4. Публічна служба в Україні. URL: https://arm.naiuu.kiev.ua/books/adm_pravo_zch/nm/lec5.html.
5. Решота О. А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 3, 2020 р. URL : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/39.pdf.

6. Серьогін С. М., Липовська Н. А., Бородин Є. І. Публічна служба. Дніпро. ГРАНІ, 2019 р. С. 384 URL: https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/162886/2019_9_Publiczna_sluzhba_2_2019.pdf?sequence=1.

7. Черняхів І. Е. Вплив концепції публічного адміністрування на визначення сутності публічно-правового спору у сфері державно-службових відносин. *Право та державне управління*. № 2, 2019 р. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_2/13.pdf.

REFERENCES:

1. Ivanov, Ye.V. (2021). Istoriia zarozhennia ta rozvytku derzhavnoi sluzhby Ukraini v konteksti vyklykiv sohodennia [The history of the origin and development of the civil service in Ukraine in the context of today's challenges]. *Teoriia ta istoriia publichnoho upravlinnia*. 2. Retrieved from: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/4.pf [in Ukrainian].

2. Malynovskyi, V.Ya. (2018). *Publichna sluzhba v Ukraini [Public service in Ukraine]*. Kyiv: Vydavnychiy dim "Kondor", S. 312 [in Ukrainian].

3. Paيدا, Yu.Yu. (2021). Sutnist ta spetsyfika spivvidnoshennia orhaniv publichnoi administratsii z inshymy haluziamy prava [The essence and specifics of the relationship between public administration bodies and other branches of law]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*. 1. Retrieved from: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/14.pdf [in Ukrainian].

4. Publichna sluzhba v Ukraini [Public service in Ukraine]. Retrieved from: https://arm.naiou.kiev.ua/books/adm_pravo_zch/nm/lec5.html [in Ukrainian].

5. Reshota, O.A. (2020). Osoblyvosti rozvytku publichnoho upravlinnia v Ukraini: suchasni tendentsii ta problemy [Peculiarities of the development of public administration in Ukraine: modern trends and problems]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. 3. Retrieved from: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/39.pdf [in Ukrainian].

6. Serohin, S.M., Lypovska, N.A., & Borodin, Ye.I. (2019). *Publichna sluzhba [Public service]*. Dnipro. HRANI, S. 384. Retrieved from: https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/162886/2019_9_Publiczna_sluzhba_2_2019.pdf?sequence=1 [in Ukrainian].

7. Cherniakhovych, I.E. (2019). Vplyv kontseptsii publichnoho administruvannia na vyznachennia sutnosti publichno-pravovoho sporu u sferi derzhavno-sluzhbovykh vidnosyn [The influence of the concept of public administration on determining the essence of a public-law dispute in the sphere of public-service relations]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. 2. Retrieved from: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_2/13.pdf [in Ukrainian].